

عفو بین الملل

اطلاعیه مطبوعاتی

۲۹ آوریل ۲۰۲۱ - ۹ دسامبر ۱۴۰۰

مقامات تخریب گورهای جمعی کشتار ۶۷ و نقض حق خاکسپاری محترمانه بهائیان را متوقف کنند

مقامات ایران اعضای اقلیت تحت تبعیض و ستم بهائی را از دفن عزیزان شان در زمین های خالی آرامستانی در نزدیکی تهران که برای دهه ها مورد استفاده این اقلیت بوده، منع کرده اند و در عوض آنان را مجبور کرده اند یا عزیزان شان را در میان قبرهای از قبل موجود در همان آرامستان و یا در محل گورهای جمعی جانباختگان کشتار ۶۷ در خاوران به خاک بسپارند.

گورهای جمعی خاوران که باور می رود محل دفن چند صد قربانی ناپدیدسازی قهری و اعدام های فراقضایی مخفیانه جمعی تابستان ۱۳۶۷ باشد، طی دهه های گذشته [چندین مرتبه](#) مورد خاکبرداری با بولدوزر و سایر اقدامات تخریبی قرار گرفته است. این مکان در مبارزه برای حقیقت یابی و دادخواهی جایگاهی با اهمیت و تعیین کننده در سطح ملی یافته است. مقامات ایران با تحت فشار گذاشتن خانواده های بهائی برای دفن عزیزان شان در این محل، گورهای جمعی خاوران را هر چه بیشتر در معرض خطر نابودی قرار می دهند، شواهد و مدارک پزشکی قانونی بسیار مهم در این منطقه را دستکاری می کنند و به ارتکاب جرایم «ناپدیدسازی قهری»، «شکنجه» و «سایر اعمال غیرانسانی» علیه خانواده های جانباختگان کشتار ۶۷ در ابعاد و به نحوی که جنایت علیه بشریت به شمار می آید، ادامه می دهند.

معاون بخش خاورمیانه و شمال آفریقای عفو بین الملل، دیانا الطحاوی در این رابطه گفت: «این اقدام، آخرین نمونه از [مجموعه تلاش های مجرمانه](#) مقامات ایران طی سالیان گذشته برای نابودی گورهای جمعی قربانیان کشتارهای جمعی زندانیان در سال ۱۳۶۷ است، اقداماتی که در جهت حذف شواهد و آثار جنایات علیه بشریت و نیز محروم کردن خانواده های افراد قهرا ناپدید شده و مخفیانه اعدام شده، از دستیابی به حقیقت، عدالت و اقدامات جبرانی صورت می گیرند.»

وی افزود: «مقامات ایران با محروم کردن بهائیان از حقوق انسانی شان مبنی بر خاکسپاری درگذشتگان خود به شیوه ای محترمانه و منطبق با باورهای مذهبی شان، نه تنها موجب درد و عذاب هر چه بیشتر این اقلیت تحت آزار و تبعیض می شوند، بلکه به نحو عامدانه صحنه جرایم خود را نیز نابود می کنند.»

خانواده هایی که در تاریخ ۳ دسامبر در خاوران حضور یافتند، با هشت گور خالی به تازگی حفر شده و دو گور جدید علامت زده شده با نام دفن شدگان مواجه شدند. تصاویر بررسی شده توسط عفو بین الملل این امر را تصدیق

کرده و نیز خطوطی را نشان می‌دهند که به منظور تعیین محل گورهای تازه دیگر روی خاک کشیده شده‌اند. خانواده‌ها همچنین متوجه تشدید حضور نیروهای امنیتی در منطقه شدند.

سازمان عفو بین‌الملل با یک نهاد حقوق‌بشری بهائی و همین‌طور با بستگان چند تن از قربانیان کشتارهای جمعی تابستان ۶۷ مصاحبه انجام داده است. مصاحبه‌شوندگان که در خارج از ایران ساکن هستند اطلاعات معتبری از کسانی که در تاریخ ۳ اردیبهشت از خاوران دیدار کرده بودند دریافت کرده‌اند. این سازمان همچنین شواهد و مدارک تصویری مربوطه را مورد بررسی قرار داده است. در اثر فضای ارباب و انتقام‌جویانه‌ی حاکم شده از سوی مقامات علیه کسانی که اعتراض خود را علنی می‌کنند، این سازمان نتوانست مستقیماً با خانواده‌های متأثر از این وقایع در داخل ایران صحبت کند.

منع بهائیان از خاکسپاری محترمانه درگذشتگان شان

طبق اظهارات سازمان غیردولتی «جامعه بین‌المللی بهائیان»، ماه گذشته، در اقدامی ناگهانی و متفاوت از شیوه‌ی عملکرد تثبیت‌شده در کشور، یک مقام بالای «سازمان بهشت زهرا»، نهاد دولتی که بر روند خاکسپاری‌ها در تهران نظارت دارد، به تعدادی از بهائیان اعلام کرد که دیگر اجازه ندارند درگذشتگان خود را در زمین‌های خالی آرامستان «گلستان جاوید» دفن نمایند. مقام مذکور اعلام کرده است که از اکنون این افراد بایست عزیزان درگذشته‌شان را یا در میان قبرهای از قبل موجود در این آرامستان و یا در محل گورهای جمعی خاوران دفن کنند. فقدان جای خالی در میان قبرهای از قبل موجود در آرامستان «گلستان جاوید» خانواده‌ها را عملاً ناچار خواهد کرد که درگذشتگان خود را در محل گورهای جمعی خاوران به خاک بسپارند.

جامعه بهائی شدیداً به تلاش‌های مقامات برای اجبار ایشان به هتک حرمت مزار خاوران اعتراض کرده است. عفو بین‌الملل گزارش‌های ناراحت‌کننده‌ای از سازمان «جامعه بین‌المللی بهائیان» دریافت کرده است حاکی از آنکه به علت امتناع خانواده‌ها از دفن عزیزانشان در خاوران، تعدادی از متوفیان همچنان در سردخانه مانده‌اند.

حداقل یک خانواده بهائی گزارش داده است که در ماه اردیبهشت یکی از اعضای خانواده‌شان بدون اطلاع یا موافقت آن‌ها در منطقه‌ای دورافتاده خارج از آرامستان «گلستان جاوید» و بدون برگزاری مراسم تدفین بهایی به خاک سپرده شده است، چرا که آنان از همراهی با عملیات تخریب گورهای جمعی خاوران امتناع کرده بوده‌اند.

طبق قوانین ایران، خاکسپاری تنها باید با اجازه کتبی نهادهای رسمی در گورستان‌ها و آرامستان‌های رسمی انجام شود. افراد متهم به تدفین غیرقانونی ممکن است با پیگرد قانونی منجر به دستگیری و جریمه مواجه شوند.

دیانا الطحاوی تاکید کرد: «جامعه بین‌المللی باید مقامات ایران، از جمله مسئولان شهرداری تهران و سایر شهرها و همچنین وزیر کشور را که بر مدیریت مناطق تدفین در کشور نظارت دارد، تحت فشار بگذارد تا خاوران و سایر

مناطق گورهای جمعی در سراسر ایران را به عنوان محل جرم به رسمیت بشناسند. نبش گورهای جمعی باید توسط متخصصان پزشکی قانونی صورت گیرد تا اطمینان حاصل شود که شواهد و مدارک حاضر در این مناطق حفظ شده و اجساد به درستی تعیین هویت شوند.»

«مقامات ایران باید همچنین بلافاصله به اعضای اقلیت بهائی اجازه دهند مراسم خاکسپاری درگذشتگان خود را مطابق سنن و مراسم مذهبی شان اجرا نمایند. آزار و اذیت سازمان یافته این اقلیت باید پایان یابد.»

اقلیت‌های مذهبی در ایران، از جمله بهائیان، برای دهه‌ها دارای آرامستان‌های مخصوص به خود بوده‌اند زیرا قبرستان‌های مختص تدفین مسلمانان قادر به تأمین مراسم متفاوت اقلیت‌های مذهبی برای شست‌وشو و خاکسپاری متوفیان نیستند. مقامات جمهوری اسلامی همچنین برخی از اقلیت‌ها از جمله بهائیان را «ناپاک» می‌دانند و معتقدند که آن‌ها نباید در کنار مسلمانان دفن شوند. مسئولان جمهوری اسلامی از عنوان «لعنت‌آباد» برای منطقه‌ی شامل آرامستان «گلستان جاوید» و گورهای جمعی خاوران استفاده می‌کنند.

طی چهار دهه گذشته، مسئولان ایران [مکرراً](#) دست به هتک حرمت و تخریب آرامستان‌های بهائیان در سراسر کشور زده‌اند. در چندین مرتبه، آن‌ها همچنین بدن‌های بی‌جان اعضای جامعه بهائی را مورد رفتارهای حرمت‌شکنانه و تحقیرآمیز شامل امتناع از تدفین یا نبش قبر غیرقانونی و انتقال به مناطق دورافتاده قرار داده‌اند.

با محروم کردن جامعه بهائی از حق تدفین عزیزان‌شان به نحو محترمانه و مطابق با سنن و مراسم مذهبی خود، مقامات ایران مرتکب نقض ماده ۱۵ میثاق بین‌المللی حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و نیز ماده ۲۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی می‌شوند، دو معاهده‌ای که ایران موظف به پیروی از هر دو آن‌هاست. رفتارهای مزبور همچنین مصداق «رفتارهای بیرحمانه، غیرانسانی و ترذیلی» هستند که در قوانین بین‌المللی ممنوع اعلام شده‌اند.

تخلفات مذکور در بستر رویه‌های جامع‌تر نقض حقوق بشر اعضای اقلیت بهائی به صورت گسترده و [سیستماتیک](#) در حال وقوع هستند. این رویه‌های ناقض حقوق بشر دستگیری‌ها و بازداشت‌های خودسرانه، تعطیلی اجباری مشاغل، مصادره املاک، ممنوعیت استخدام در بخش‌های دولتی، محرومیت از دسترسی به دانشگاه، و انتشار سخنان نفرت‌پراکنانه در رسانه‌های حکومتی را در بر می‌گیرند.

ضرورت اقدام بین‌المللی درباره جنایات علیه بشریت حکومت ایران

سازمان عفو بین‌الملل در یک [گزارش تحقیقی مفصل](#) در سال ۱۳۹۷ نتیجه گرفت که مقامات ایران با اعدام هزاران مخالف و دگراندیش سیاسی در تابستان ۱۳۶۷ بدون رعایت هیچ یک از موازین قضایی، مرتکب جرم قتل

در ابعاد و به نحوی که جنایت علیه بشریت به شمار آید، شدند. به علاوه، این سازمان اعلام کرد که با پنهان نگه داشتن سرنوشت و مکان قربانیان، مقامات همچنان در حال ارتکاب جرایم «ناپدیدسازی قهری»، «آزار»، «شکنجه» و «سایر رفتارهای غیرانسانی» در ابعاد و به نحوی هستند که جنایت علیه بشریت به شمار می‌آید.

با توجه به مصونیت ساختاری و گسترده مرتکبین موارد نقض حقوق بشر و جرائم بین‌المللی از پیگرد و مجازات در ایران، عفو بین‌الملل بار دیگر از کشورهای عضو شورای حقوق بشر سازمان ملل درخواست می‌کند که مکانیسمی به منظور گردآوری و تحلیل شواهد و مدارک مرتبط با موارد پیشین و مستمر نقض فاحش حقوق بشر و جرائم بین‌المللی، از جمله در زمینه کشتارهای جمعی زندانیان در سال ۱۳۶۷، تاسیس کنند. چنین سازوکاری می‌بایست زمینه پیگرد کیفری و محاکمه مسوولین و مرتکبین و برقراری عدالت در حق جانباختگان و خانواده‌هایشان را، که از سال‌ها قبل باید در دستور کار قرار می‌گرفته، فراهم آورد.

دیانا الطحاوی گفت: «با گذشت بیش از ۳۳ سال، این جنایات علیه بشریت همچون زخمی باز بر پیکر جامعه ایرانی باقی مانده‌اند و ما با بحران مصونیت ساختاری در ایران رو به رو هستیم. افرادی که بر اساس اسناد و مدارک مستقیمی در ارتکاب این جنایات دخیل بوده‌اند همچنان دارای بالاترین مناصب قدرت هستند. این افراد شامل رئیس کنونی قوه قضائیه و وزیر دادگستری می‌شود، که در مناصبی هستند که در فرایندهای دادخواهی تعیین‌کننده هستند.»